

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Z kroniky Válečné školy.

Kronika Válečné školy, našeho nejvyššího vojenského učiliště, školy generálního štábu a velitelů vyšších jednotek, byla obohacena v poslední době novými listy významných a památných dnů. Po návštěvě prvního presidenta republiky, po opětovaných návštěvách ministra národní obrany, náčelníka hlavního štábu a generálního inspektora branné moci, po odchodu prvního, Štefánikova ročníku mladých důstojníků generálního štábu — velevýznamná a nezapomenutelná návštěva vítěze ze světové války a odchod nových padesáti dů-

¹³⁾ Belehrung für die Verfassung der milit. Landesbeschreibung ad Pr. No 49., 1830.

stojníků generálního štábu naší, československé provenience, do služby, která podle známých slov zkušného praktika je nejtěžším řemeslem na světě.

Zdá se býti jen přirozené a logické, že nejslavnější z učitelů vysoké válečné školy v Paříži, přímý vychovatel celé generace důstojníků francouzského generálního štábu, navštívil při svém zájezdu do Československa mladší sestru slavné tradiční školy francouzské; a přece, uvážíme-li výjimečný, mezinárodní význam maršálovy cesty do severní a střední Evropy, vynikne teprve zcela, jaké cti a jaké posily dostalo se jeho návštěvou naší pražské Válečné školy.

Co tu bylo očekávání, předpokladů a dohadů, jakým asi dojmem bude působiti největší vojevůdce dnešní doby, neúprosný a neomylný vítěz nad strašným Ludendorffem, ztělesňujícím všechn ten úděsný militaristický stroj předválečného a válečného Německa, postrachu Evropy a kultury. Přišel, zahleděl se zkoumavým, celou tíhu odpovědnosti zrcadlícím zrakem, na sedmdesát mladých hlav před sebou, promluvil — a objevil se nám tak, jak jsme si ho představovali podle líčení očitých svědků, kteří ho sledovali po celé jeho životní dráze, v skryté, odříkané a oddané práci vychovatele a učitele, i v plném jasu suverenního, za vše odpovědného vůdcovství v největší válce dějin, ve chvílích v této válce nejkrutičtějších a nejtěžších. Dal si představití učitelský sbor, vyslechl uvítací proslov velitele školy a pak promluvil svoji jedinou větu odpovědi, jedinou větu, v níž však byl celý Foch, tak jak jej líčí pamětníci jeho učitelování v Paříži: „Mluvil bez gest, autoritativně a přesvědčivě, hlasem těžkým a drsným, poněkud monotonním, prodlužuje své věty, aby zachytil a vyjádřil všechny okliky a stopy přísného myšlenkového pochodu, dovolává se vždy logiky, uchyluje se rád i k výrazům řeči matematiků, často těžko sledovatelný ve svých vývodech — tak byl jeho výklad bohatý myšlenkami —, avšak udržuje vždy pozornost posluchačů pronikavým pohledem, právě tak jako svým přízvukem otevřeností a upřímností...“

„Děkuji Vám, milý plukovníku, za Vaše přivítání, a chci jen zdůrazniti před mladými důstojníky generálního štábu, jak je nezbytné, aby nepřestávali na tom, co viděli a poznali v minulé válce — i když toho bylo a je mnoho a různého —, jak je nezbytné, aby sledovali vývoj techniky a průmyslu a jeho tendence, jak je nezbytné, aby si vypěstovali a uchovali intelektuální pružnost, mohl-li tak říci, mozkové svalstvo, jež jim umožní, aby, až přijde čas, dovedli čeliti novým vynálezům, novým zbraním, novým situacím... à des découvertes nouvelles, à des armes nouvelles, à des situations nouvelles...“ — tak asi vyzněla ta jediná, prodloužená Fochovská věta, na kterou ti, kdo ji poslouchali, nezapomenou nikdy. To tedy je ten velký voják, velký člověk, velký učitel: velkorysý a pádný a přece ne strohý, suverenní a vladařský máchnutím ruky i tonem, a přece ne nadutý a velikašský, jedním slovem velký a prostý muž a člověk, pravý opak těch maršálků a generálů dynastického militaristického systému bývalých ústředních mocností... Ano, tak a jinak jsme si ho představovali ve svých nejjasnějších a nejvděčnějších chvílích. Odešel a zanechal v duši nevyhladitelnou vzpomínku na cosi velkého, širého, poctivého a silného — a nově promovaným důstojníkům generálního štábu ročníku 1923 jméno ročníku maršála Foch, o něž ho požádali před odchodem ústy svého starešiny.

A kronikáři nezbývá, než ještě zaznamenat věrně proslov velitele školy a starešiny ročníku, které také budou moci jednou sloužiti za doklad myšlení a ducha na pražské Válečné škole v prvních, nejvýznamnějších letech jejího života...

Proslov velitele školy: „Pane maršále, pokládám si za čest představití Vám důstojníky obou ročníků československé Válečné školy.

Účastnivše se války, a to z největší části v legiích francouzské, ruské a italské, přišli sem, aby se věnovali práci, která z nich vytvoří vzdělané a zblhlé důstojníky generálního štábu, jichž má mladá československá armáda nejvíce potřebl.

Vzdělávají se podle ideí a metod francouzských, to znamená, podle ideí a metod, kterým jste Vy sám, pane maršále, učil nás, a jejichž eklatantní pravdivost ukázala Veliká válka.

I cni jsou tedy do jisté míry Vašimi žáky — dobrými žáky — a jsou na to právem hrdi.

Pozdravují ve Vás, pane maršále, představitele Francie — té Francie, kterou milují téměř tak jako svou vlast: pozdravují ve Vás současně velkého vůdce, jenž, veda dohodové armády k vítězství, osvobodil i jejich vlast od stáletého jha.

Žádali mne, abych Vám tlumočil jejich vděčnost a oddanost a abych Vám poděkoval zcela zvláště za ono znamení zájmu a sympatie, které jim projevujete, věnuje jim dnes několik, žel příliš krátkých, avšak nezapomenutelných chvil.“

Preslov starešiny druhého ročníku: „Pane maršále, vrátíme se vbrzku do řad své mladé armády, která je ještě v plném období organisace.

Jsmě šťastni, že jsme byli zde vycvičení podle doktriny, která byla posvěcena vítěznou armádou. Jsmě povinni velkou vděčností uslechtilému národu francouzskému, jenž nám usnadňuje pochopiti tuto doktrinu, posílaje nám za učitele důstojníky, kteří byli Vašimi přímými žáky.

Proto právě pokládám si za čest žádati Vás, pane maršále, abyste dal své slavné jméno našemu ročníku.“

*

S čestným přídomek „ročník maršála Focha“, propůjčeným jim v památný den 15. května 1923, odešli tedy noví důstojníci generálního štábu z Válečné školy. Po příkladu loňského ročníku Štefáníkova rozloučili se také oni v poslední den výstupních zkoušek s učitelským sborem školy i spolu navzájem na přátelském večeru v Obecním domě města Prahy dne 26. července 1923, kde jim byli vzácnými hosty ministr národní obrany Udržal, náčelník hlavního štábu generál Mittelhauser, zemský vojenský velitel v Praze generál Syrový, oba zástupci náčelníka hlavního štábu generálové Voženilek a Faucher, a j. V průběhu večera, který byl zahájen dekorací podplukovníka francouzského generálního štábu Martin-Prévèla, učitele všeobecné taktiky na pražské Válečné škole v letech 1920-23, jemuž odevzdal ministr národní obrany jménem presidenta republiky československý válečný kříž, byly proneseny připitky generálem Mittelhauserem, ministrem Udržalem, velitelem Válečné školy plukovníkem Jametem, stařešinou odcházejícího ročníku podplukovníkem Svátkem a zahraničním hospitantem ročníku plukovníkem litevské armády Ladygou; tenorem všech těchto připitků a zároveň devisou, s níž absolventi ročníku Fochova odcházejí na svá nová působiště, bylo konstatování a radostné akceptování faktu a výzvy, že slavné jméno, jež ročník nese, není proň jen výjimečným vyznamenáním a cti, nýbrž i závazkem, že jeho příslušníci budou na své vojenské dráze vždy věrni tomu, čeho je toto jméno personifikací — intenzivní, neustávající práci intelektuální i volní, která má jediný důvod: oddanost národnímu ideálu, a jediný cíl: být mu neselehávající záštitou ve chvíli, kdy jde o jeho obranu nebo i bytí. S touto devisou odcházejí noví důstojníci generálního štábu na svá odpovědná místa; v jejím jméně pozdravujeme je i jejich budoucnost.

JN.

Armádní závody.*)

(29. července až 5. srpna 1923.)

I.

Závody nejsou novým prvkem v rámci soustavy naší vojenské výchovy a výcviku, dík novým metodám branné přípravy, jak se dnes obecně vytvářejí, a — u nás — zejména dík vlivu, který mělo Sokolství a celá naše vospělá občanská výchova tělesná na strukturu organisace naší branné moci. Legie používaly tělocvičných závodů jako prostředku vnitřního vzpružení i vnější propagace; jejich veřejná vystoupení, jež pak vyvrcholila v účasti československé na velkém meetingu spojeneckých vojsk v Římě 1919, jsou základnou tradice této cenné výchovné složky u nás.

Předpis pro tělesnou výchovu ukládá v rámci útvarů pravidelné závody, povinné pro každého. K nim přistupovaly dříve obvyklé závody střelecké a jezdecké, pak odborné závody v útvech ženijních, leteckých a pod. V některých divisích, jež byly s to, aby uspořádaly veřejná divisní vystoupení, podařilo se provést i tělocvičné závody v tomto širším rámci.

Letošní armádní závody byly syntesou všech těchto podniků, jež byly doplněny a uspořádány ve všestrannou vojenskou soutěž se soustavou postupných závodů vylučovacích v rámci praporů nebo pluků, posádek, pak v divisích, resp. brigádách, po případě i mezi divisemi, které daly závěrečným závodům armádním bezpečnou širokou basi skutečné účasti celé branné moci ve všech jejích složkách a jedincích a vysokou úroveň. V této široké koncepci a soustavnosti je také jistá původnost našich závodů vůči podobným podnikům v armádách cizích.

Svou povahou byly závody skutečně vojenské. Velmi těsně se prolínaly — tak jak tomu ve výcviku — výkony odborně vojenské a výkony všeobecné tělesné zdatnosti. I poslední však nesly pečet specifického přizpůsobení tělesné výchovy vojenským úkolům a přinášely nové výrazné prvky vojenské. Do skupiny odborných závodů vojenských patřily i závody ve střelbě (v podstatě závod pěšího vojska), závody v jízdě koňmo, v nichž družilo se k jezdeckému vozatajstvu a dělo-

*) Viz pozn. VR. č. 6., str. 297.

střelectvo, závody dělostřelecké, cyklistů, letectva a ženijního vojska. Skupina druhá, závodů tělocvičných a sportovních, byla rozdělena na závody v lehké a těžké atletice, v tělocviku, v plavání, v šermu a ve hrách (kopané a házené).

Účel závodů byl několikery. Především výchovný: mají působiti k zvýšení a povzbuzení (je-li třeba i k probuzení) přirozené soutěživosti, vypěstovávají vůli a energii, aby výsledkem byly skutečně maximální a co nejdokonalejší výkony. O významu závodů v tomto směru není sporu. Používají jedné z hlavních sil lidské vůle k pokroku, zesilují ji a pomáhajíce do krajnosti vystupňovávají výsledky lidské činnosti. Jsou národy, jež vypracovaly soutěživost v typickou vlastnost, takže její vliv dává pečeť všem oborům jejich činnosti — nikoliv na neprospěch. Též u nás má výchova soutěživosti nejen úzký smysl vojenský nebo sportovní, ona znamená více, pro jedince i pro národní celek. Mimo to jsou závody pro vojenskou správu měřítkem dosažených výsledků v typických výkonech odborných i všeobecných tělesných, tedy měřítkem intenzity odborného výcviku i fyzické kultury. Nejde jen o vrcholné výsledky, ale o celý řetěz výsledků všech jedinců a složek v závodech zúčastněných, které podávají průměrné maximum dosažené výkonnosti. Tyto výsledky jsou vedle jiných pozorování pomůckou pro srovnání práce v rozmanitých oblastech a útvech, po případě pro srovnání vlivů, které tuto práci podporují nebo maří. A nelze pominouti ani propagačního významu závodů. Při povaze našeho politického myšlení, jak se vyvinulo před převratem, potřebuje naše branná moc více než jinde získavati porozumění pro své úkoly a pro svou práci. Závody jsou i pro laika velmi názorným předvedením metod branné přípravy i jejich výsledků a získávají i ovzduším kypivé energie, které kolem sebe vytvářejí.

Třeba uvážiti, na kolik bylo dosaženo těchto úkolů. Není pochybnosti, že závody vyvolaly v období svého průběhu od útvárů až do závěru v Praze skutečně silnou vlnu zvýšené soutěživosti, nejen o primát jednotlivců samotných, ale o primát útvarů a vyšších organizací, spolupůsobice značně na vzrůst vnitřní jejich solidarity a zcelenosti. Nemá-li však tento vliv býti dočasným, je třeba, aby byl stále oživován jak v útvech, tak v jednotlivcích, v nichž byl povzbuzen. Je třeba, aby závody se staly stálou institucí, s tradicí a dobrým zvukem, aby vítězství v nich získaná měla trvalý význam a přitažlivost. Podobně je tomu v druhém směru. Byly zjištěny určité výsledky. Ale ke zvýšení jejich názornosti je třeba je srovnávat v řadě postupujících období, jež osvětlí zákonitost určitých vývojových linií a sílu vnějších vlivů i účinnost použitých metod výcvičných a výchovných. Co do věci propagace je nutno s jistým neuspokojením konstatovati, že závěrečné závody sice velmi názorně ilustrovaly práci našeho vojska, ale že neměly komu ji ukazovati, protože zájem pražského občanstva byl ku podivu malý. Byl přímo protikladem tomu zájmu, kterému se těšily vylučovací závody v řadě posádek venkovských a nebylo lépe ani v závěrečný den týdne, když byla žurnalistika závodům věnovala skutečně významnou pozornost a velmi vřele ocenila jejich význam. Je těžko hledati příčiny pouze v rázu roční doby, v níž se armádní závody konaly, nebo v nedostatečné informovanosti; jsou hlouběji, v malém zájmu o podniky, jež nelákají svou efektností nebo módností. I tu musí tradice přinést nápravu.

Závody při svém rozsahu rozvinuly se široce i časově i místním uspořádáním. Potrvaly přes týden, od soboty až do následující neděle, kdy byly uzavřeny několika hromadnými vystoupeními nezávodními. A konaly se, mimo dlouhé závody v terénu, současně na Stadioně i na Výstavišti, na Vltavě i v tělocvičně pražského Sokola, v Kobylisích i na cvičišti u Břevnova. Ústřední pořadatelský mělo oddělení pro tělesnou výchovu výchovného odboru při hlavním štábu, závody odborně organizovala si věcně příslušná odborná oddělení MNO. Průběh byl hladký. Jisté nedostatky nutno přičísti na vrub novosti a složitosti podniku. Ve mnohém byly vodítkem zkušenosti získané zejména při závodech sokolských, které jsou blízký armádním počtem svých účastníků. Snaha po přehlednosti závodů vedla k rozptýlení i těch soutěží, které byly sjednoceny na Stadioně, což bylo jistě též z příčin nevalné návštěvy občanské. V některých momentech bylo méně tvrdého pořádku mezi závodníky, než vyžaduje závod vojenský. Ale nutno přiznati, že v závěrečných dnech to vše bylo vymýceno, takže svým rušným spádem a ladným pořádkem poskytovaly pěkný obraz. Knižka, obsahující „pořad, rozsah a řady“ závodů bude nejen dokumentem, ale velmi cennou systematickou příručkou pro pořádání všech druhů závodů, jež skládaly závody branné moci a může postupně tyto řady skutečně normalisovati pro závody vojenské i občanské.

V závěru tedy lze říci: závody byly podnikem kladným. Bylo by v zájmu věci, aby si vytvořily tradiční místo v soustavě naší vojenské výchovy po boku polních cvičení. Bude jistě možno upravit dobu jejich pořádání a způsob jejich obeslání tak, aby nerušily průběh výcviku v útvech. Budou-li se považovati skutečně za měřítko výsledků pravidelného výcviku — a tím přece mají býti — pak

nemohou přípravy k nim býti jemu na úkor. Tím méně, čím více prvků technicky vojenských bude do nich vneseno.

II.

Povšechné úvahy doplníme poznámkami o průběhu jednotlivých závodů.

Závod v střelbě byly přirozeně z vlastních vojenských závodů počtem účastníků nejrozsáhlejší. Obsahovaly především tři závody kombinované: v chůzi nebo běhu v hlídkové výzbroji na 10 km (ve skutečnosti 12,6 km), v jízdě na kole v hlídkové výzbroji na 15 km, v jízdě na koni v polní výzbroji na 30 km, vždy s překážkami podle povahy závodu, a se střelbou na střelnici na závodní dráze ležící. Zde tedy se podmínky nejvíce blížily požadavkům bojové služby. Výsledky jak v závodech vylučovacích, tak v závěrečných pražských jsou pěkné. V prvním závodě startovalo 37 závodníků a všichni vyhověli podmínkám: došli, překonali překážky, střelili. Vítěz prošel trať v čase 1 hod. 30 min. 57 vteř. a získal 75 bodů za střelbu. V druhém závodě vyhovělo ze 12 závodníků 11, vítěz dojel za 1 hod. 10 min. 25 vteř. a získal za střelbu 30 bodů, v třetím pak z 15 startujících (jezdci a vozatajci) vyhovělo 12, vítěz dojel v čase 2 hod. 2 min., a získal za střelbu 40, za zkoušku stavu koně 89 bodů. Závodů mužstva ve střelbě z pušky zúčastnilo se 82 střelců; výsledky v poměru k loňským závodům, při nichž se střelilo na tytéž cíle ze stejné vzdálenosti, asi o 20% lepší svědčí o zvýšené intenzitě střeleckého výcviku a jistě i o zlepšených jeho podmínkách. Výsledky střelby rotmistrů a důstojníků byly přirozeně lepší výsledků mužstva a také lepší výsledků závodů loňských téměř o 10% bodů. Účast značná: 128 důstojníků, 98 rotmistrů, podobně též ve střelbě z pistole: 105 důstojníků a 75 rotmistrů. K těmto soutěžím družil se závod mužstva ve vrhání ručními granáty, který obsahoval vrh stoje, kleče a leže na dálku, o jistotu cílení a rychlost vrhání. Maximální vzdálenosti (při vrhu stoji 70 m, kleče 45 m a leže 30 m) byly skutečně těžkou podmínkou, přece však výsledky neklamaly očekávání. Bylo zajímavé, že krátké vzdálenosti pro vrh leže byly pak šmahem přehazovány. Startovalo 38 závodníků, šli do soutěže s pozoruhodnou vervou a osvědčili krásnou jistotu cílení. Novými byly závody družstev ve střelbě z těžkého i lehkého kulometu, první na 1000—1200 kroků, druhý na 400—500 kroků. Oceňovalo se: počet zásahů, počet figur, čas a spotřeba střeliva; střelec a nabíječ se vystřídávali. Důležitost obou závodů byla vyjádřena zřízením putovních cen, jež letos získala družstva ppl. č. 19 a ppl. č. 34. Závodilo v obou soutěžích po 15 družstvech (pěší divise, horské brigády, voj. akademie). Celkem lze říci, že úroveň závodů střeleckých plně uspokojila; mnoho jistě letos získaly zařazením do širokého rámce všeobecných závodů, který vnesl duch větší úpornosti a svěžesti.

Závody v jízdě na koni měly v čele těžký a složitý závod důstojníků, military, který obsahoval úvodní a závěrečnou zkoušku dresury, jízdu na 52 km a skok. Ze 14 startujících odpadlo při „Jízdě terénem“ 6. V tomto závodě se do krajnosti kombinovala zdatnost jezdců s vlastnostmi koní a také jeho význam je oceněn putovní cenou, kterou získal letos 10. jezd. pluk. Je to Myslbečův sv. Václav. V jeu de barre závodilo 20 rotmistrů jezdeckta, dělostřelectva a vozatajstva, ve skoku důstojníků do výše 6 závodníků (vítěz dosáhl výše 160 cm). Mužstvo závodilo ve hloučcích v jízdě na dráze asi 1000 kroků se 6 překážkami do 1 m výšky a 3 m šířky. Oceňoval se čas a souhra hloučku, z 15 vyhovělo podmínkám 12 hloučků. Nejlepší čas 1 min. 33 vt.

Závody dělostřelectva byly závody opravdu odborné. Závody v míření provedeny ve dvou kategoriích, mířičů a dělovodů, podle ráží. V jednotlivých skupinách závodilo 12—16 závodníků, práce všech byla podivuhodně rychlá a časové rozdíly přes $\frac{1}{10}$ sek. Eliminace chyb, pokud záleží od mířiče, byla u těchto závodníků ideální. Závody v jízdě šestispřežní, které se konaly rovněž ve dvou skupinách, lehkého a hrubého dělostřelectva, dokumentovaly dobře rostoucí úroveň výcviku dělostřelectva. Šestispřeží překonávala prudké záhyby dráhy, příkopy i násep krásnou technikou, jež dokazovala dobré ovládní těžkého tělesa. Zvítězily pluky č. 1 a 106, jež získaly putovní ceny, zřízené pro tyto závody. Výsledek této školy byl ilustrován v závěrečný den závodů na Stadioně dokonalou čtverylkou čtyř děl. Třetím byl závod v zaujetí palebného postavení, který se prováděl přímo v plucích s výsledky stejně úrovně jako oba první.

Program závodů motocyklistických byl zde uveden minule. Původně stanovená trať musela býti změněna, protože se stala nesjízdnou po několikadenní nepododě. Změna provedena až během závodu, ale podařila se přece dobře a ze 36 závodníků došlo cíle 32. Podali skvělý důkaz zdatnosti své i svých strojů. V kategorii strojů do 500 cm³ dojeli dva jezdci, v kategorii strojů přes 500 cm³ 4 jezdci bez trestných bodů.

V jízdě na kole byla připravena řada rozmanitých závodů, některé více pro zpestření programu pro diváky, kteří nepřišli. Závody však byly mimo

cyklistické eskadrony č. 1 a 2 obeslány velmi slabě, mnozí závodníci účasti v několika závodech vyčerpaní. Na 60 km na závodní dráze vyjelo 5, dojel 3, vítěz v čase 2:11:47,6. Na 20 km v plné výzbroji z 9 startujících vyhovělo 7, vítěz dojel v čase 47:20; v jízdě gázistů v lehké výzbroji na této trati docílil vítěz (ze 7) času 44:30,4. V závodě na 100 km na závodní dráze a na silnici ve sportovním úboru (5 start.) docílil vítěz času 4:13:13, vítěz na téže trati v lehké výzbroji času 4:31:32 (9 start.). Výsledek vojenského závodu u srovnání se sportovním je krásný. V závodech skupin na 16 km závodily dvě hildky; v závodech tříčlenných hildek v lehké výzbroji na 60 km čtyři hildky a zvítězila v obou cykl. esk. č. 1. V závodě štafet na 100 km zvítězila cykl. esk. č. 2 proti č. 1 v čase 4:15:52,25.

Závod y letecké byly odloženy

Závod y ženijního vojska byly obeslány plně a měly krásný průběh i úspěch. Zde se vytvořilo skutečně ovzduší ctízádnostivého zápolení, které se přeneslo i na přihlížející diváky. Byly to vesměs závody ve veslování na různých typech plavidel. Lze je těžko srovnávat s veslařskými závody občanskými co do výsledků, protože podmínky práce na normálních plavidlech vojenských jsou úplně jiné než na lodkách závodních. V závodech jednotlivců a dvojic na 500 m startovalo po 15 plavidlech, vítězové získali časy 6 min. 20 vt. a 8 min. 36,2 vt. Ve skupině jednomužných loděk byl získán sice čas ještě lepší, ale závodník diskvalifikován, protože neměl nehy podle pravidel pod sedátkem a vstával, získáváje na síle. Závod u na dvoudílných pontonech na 1000 m zúčastnilo se 14 posádek, čas vítězný je 13 min. 16,6 vt. Nejzajímavější se vytvořil závod 14 posádek na dvoudílných sprážených pontonech o putovní cenu MNO. Zvítězila souhra a technika veslování i kormidlování kroměřížského mužstva, jehož výcvik se děje na pohled za méně tvrdých podmínek než na Dunaji a Vltavě. Čas 9 min. 51,2 vt. Srovnávání s loňskými závody 5. žen. praporu v Praze by nevedlo k cíli, protože přírodní podmínky, vítr a rychlost toku, se různí.

Závod lehkooatletický byl organizován široce a obeslán velmi četně. Také potrvál několik dní. Význačnými a typickými čísly byly závody „vojenské“: vojenský pětiboj a pochod na 30 km v plné výzbroji, běh na 100 m a běh na 200 m přes překážky v hildkové výzbroji. Zejména podmínky pětiboje byly těžké, konal se s puškou, čtyřmi granáty a 30 náboji a ostatní výzbrojí (celkem 25,9 kg) a skládal se z vrhu granátem stoje do terče na 30 m, ze skoku do dálky s rozběhem, běhu na 50 m, šplhu na stožár 5 m vysoký o průměru asi 20 cm a chůze-běhu na 12 km. Všechny 29 startujících absolvovalo celý těžký závod, průměrné výsledky pozoruhodné. Charakterisují je nejlepší výsledky na př. ve skoku 4'55 m, v pochodu na 12 km 1 hod. 11'06 min. Velmi pěkné jsou i výsledky pochodu na 30 km. Došlo všech 34 závodníků, vítěz v krásném čase 3:58:50, poslední za necelých 5 hodin. V běhu ve hildkové výzbroji na 100 m získal vítěz čas 8 vt., v běhu přes překážky na 200 m byl nejlepší čas 36,4 vt. Také prosté závody měly dobré průměrné výsledky. Značný zájem vzbudily štafety. 4×100, olympijská a štafeta hodností 6×100, v níž byl boj zejména úporný (o putovní cenu) a nejlepší čas 1 min. 14,2 vt.

V těžké atletice závodilo se v řeckořímském zápase a v přetahování lanem, kde se zase vyvinul úporný boj o putovní cenu. První místa zaujala družstva sporých a těžkých dělostřelců.

Tělocvičný závod byl krásným průběhem i výsledky. Erben píše v „Tělocviku“: „Neměl jsem dosud nikdy tak mocného dojmu zdraví a síly, jako mi vtlčil pohled na tyto závodníky.“ Skutečně, imponovali svým vzhledem krásných a ožehnutých těl. Bili se úporně, vedoucí družstva oddělují setiny bodů. Pořadí získané na nářadí pak změnil prostý tělocvík a zejména běh, jak ve družstvech tak u jednotlivců. Závodilo 170 mužů v 25 družstvech.

V plavání byl pozoruhodný vojenský závod v hildkové výzbroji na 30 m. Ze 13 startujících však doplavatel podle pravidel, s puškou nad vodou, pouze jediný závodník. Je těžko snižovat podmínky tohoto závodu vojensky významného, snad zvýšená příprava přivodí budoucně lepší výsledky. Závody byly provedeny ve volné řece, takže proud měl značný vliv na výsledky. Vítěz (z 21 startujících) na 1000 m získal čas 17 min. 16,4 vt.

V šermování měly pěknou úroveň soutěže šavlí, končím a kordem, v nichž startovalo ve skupině mladších 32, ve skupině starších 6 závodníků. Slabý byl šerm bodákem.

Mistrovská soutěž v kopané o putovní cenu byla získána krásnou souhrou a elánem mužstva 7. pěší divise. V obou hrách, kopané i házené, byly sehrány zápasy ne prvotřídní dle měřítek sportu, ale sympatické slušnou formou hry.

Celkem tedy: nebyly lámány rekordy. Ale byla prokázána vysoká úroveň odborné i tělesné zdatnosti naší armády. Základy jsou nesporně kladený ve mnohém ohledu občanskou tělesnou výchovou. Ale zase naopak nutno závody vojenské označiti za novou vzpruhu ve snahách o občanskou fyzickou kulturu.

Z těch, kteří jimi prošli, necvičice před nastoupením vojenské služby, jsou mnozí získáni trvale.

Byl vysloven námět, aby tyto soutěže byly vyvrcholeny soutěžemi se spřátelenými armádami. Stojí za uvážení. Znamenalo by to mnoho pro těsné, konkrétní sblížení.

Ppluk. B. Závada.

Anglické armády v dominiích.

Vojenská organizace dominií jest nezávislá na organizaci vojska domácího. Dominie pečují samy o svou obranu. Jejich armády mají vojsko stálé a vojsko teritoriální. Vojsko stálé, jehož jest velmi málo, skládá se z dobrovolníků, jejichž hlavním cílem jest zabezpečiti výcvik občanů. Výcvik jest povinný (kromě v Kanadě). Organizace jednotek jest provedena zcela tak jako u jednotek anglických domácích z důvodu možné součinnosti obou vojsk.

Armáda indická (Indie má 320 milionů obyvatel) skládá se ze dvou různých elementů: z vojska pravidelného a z vojska jednotlivých států. Vojsko pravidelné jest podrobeno autoritě vrchního velitele indického; jest to jednak pravidelná armáda, organisovaná na týchž principech jako armáda anglická a skládající se jednak z armády aktivní (jednotek anglických i domorodých, amalgamovaných v divise a brigády) a z domorodých záloh, pak vojsko pomocné, skládající se z Angličanů a mišenců a organisované jako vojsko anglické, domorodé vojsko teritoriální, jež se právě buduje, a konečně vojenská policie (prapory domorodé, jimž velí angličtí důstojníci). Vojsko jednotlivých států jest úplně domorodé a jest vedeno a udržováno indickými knížaty.

Všechno pravidelné vojsko v Indii, anglické nebo domorodé, jest zahrnuto v rozpočtu Indie. Je-li ho použito mimo Indii, jest udržováno Spojeným královstvím.

Rozpočet indický na rok 1922/23 činil asi 44,700.000 liber (t. j. 28% celkového rozpočtu) a byl proti předcházejícímu roku snižen asi o 3,000.000 liber. Vojsko jednotlivých států jest ve zvláštním rozpočtu indických knížat.

Armáda indická nezávisí na anglickém ministerstvu války (War Office), nýbrž jest spravována svým vlastním autonomním ministerstvem (India Office). Nejvyšší velitel indické armády jest jmenován k návrhu místokrále indického. Vojska jednotlivých států jsou jen k dispozici knížat, jež si je platí. Nicméně však britská vláda vysílá k nim vojenské inspektory z pravidelné armády jako technické rádcy.

Vojsko doplňuje se z dobrovolníků. Početní stav je stanoven každého roku. Služba kolísá od 3 do 18 let.

Kádry jednotek domorodých skládají se z důstojníků domorodých i anglických. Domorodí byli dříve nanejvýše jen důstojníky subalterními a byla pro ně rezervována asi šedesátina všech míst. Po válce se poměry zlepšily, takže asi desetina míst jest jim ponechána, a mohou dosáhnouti nejvyšších hodností, absolovávají patřičné školy. Důstojníci angličtí do 26 let mohou žádati, aby směli sloužiti v Indii. Jsou tam přiděleni prozatímne na 4 roky, když vyhoví pak jazykově, jsou přiděleni definitivně a slouží průměrně 32 let. Ročně mají dovolenou 60 dní a každých pět let dovolenou na 8 měsíců.

Území indické jest rozděleno na čtyři velika velitelství: Severní, jižní, východní a západní a nezávislý distrikt Birmanie. Každé velitelství jest rozděleno na distrikty divisi a každý distrikt na pásma brigádní. Velitelé těchto různých území jsou současně veliteli tamějších vojsk. Organizace štábů jest právě taková jako u britského vojska. Až do nedávna doplňovány byly prapory z obyvatelstva příslušného pásma a nováčci byli u nich cvičeni. Podle nové organizace budou prapory seskupeny po třech, čtyřech nebo pěti, z nichž jeden bude pověřen úlohou nováčky vycvičiti a pak je ostatním praporům své skupiny odevzdá. Bude mít v evidenci také všechny záložníky a bude v době mobilisace jakýmsi doplňovacím praporem. Skupina praporů jest analogií britského pluku, ovšem jen v příčině doplňování, organizace a administrativy. Prapory téže skupiny nebudou však operovati společně, nýbrž mohou býti přiděleny k různým brigádám, nejbližší vyšším to jednotkám po praporech.

Rozčlenění velkých jednotek. Armáda pravidelná aktivní má anglických 45 praporů, 30 eskadron, 60 baterií, 7 eskadril leteckých, několik jednotek bojových vozů, celkem asi 60—65.000 mužů. Tyto jednotky jsou smíšeny v brigády a divise s jednotkami indickými, jichž jest asi 130 praporů, 90 eskadron, 20 horských baterií, celkem 160.000 mužů. Brigáda má jako v Anglii 4 prapory, divise má 3 brigády, t. j. 12 praporů, z nichž 3 jsou anglické a 9 indických. Záloha domorodá má asi 12.000 mužů.

Vojsko pomocné, složené z Angličanů a mišenců, má asi 30—35.000 mužů. Doplňování vzrůstá od r. 1920, kdy bylo reorganisováno. Skládá se asi z 20 pra-

porů pěchoty, 10 pluků jezdeckých, několika baterií těžkého dělostřelectva a několika ženijních rot. Kulometné, vozatajské, spojovací a jiné jednotky teprve vznikají. Vojsko pomocné bude vybaveno postupně všemi zbraněmi jako armáda pravidelná.

Vláda britská zaměstnává se od r. 1920 úmyslem vybudovati vojsko teritoriální domorodé, analogické s britským, jež jest určeno k zesílení armády pravidelné pro případ obrany Indie. Početní stavy jsou ještě malé, poněvadž rozvoji této instituce musí býti věnována zvláštní péče. Doplňování jest dobrovolné.

Vojsko států indických se skládá z jednotek bojových (asi 15—20.000 mužů) a z jednotek strážních a parádních (asi 100.000 mužů).

Výzbroj indických jednotek pravidelného vojska vzrůstá a zlepšuje se neustále. U jednotek anglických jest tatáž jako v Anglii. Dělostřelectvo domorodé jest jen polní. Prapor domorodý jest vybaven stejným počtem kulometů jako prapor anglický. Nevě bylo zřízeno 6 rot obrněných aut. Vybudování jednotek bojové vozby a letectva jest ve stadiu studijním.

Úsilí, jež vyvinula Indie za války, podává přibližný obraz schopnosti v podobných okolnostech. Indie poskytla 1.161.789 mužů (z nich 757.747 bojovníků) kromě 239.561 mužů pravidelné armády na počátku války. Bylo utvořeno 17 divísi, z nichž dvou bylo užito ve Francii, osm bojovalo v Egyptě a Mezopotamii, ostatní zůstaly v Indii. Indické ztráty byly asi 25.000 zabitých a 60.000 raněných.

Armáda kanadská. (Kanada má 8.700.000 obyvatel.) Vojsko kanadské se skládá z milice aktivní (jednotky stálé a nestálé) a z milice záložní (k ní náleží každý občan od 18 do 60 let).

Milice aktivní jest vždy k dispozici vládě, milice záložní jest povolávána v době všeobecné mobilisace. Rozpočet na rok 1920/21 činil 12½ milionů dolarů z celkového rozpočtu 37 milionů dolarů. V roce 1922/23 klesl již na 719.137 dolarů z celkového rozpočtu 480 milionů dolarů. Velitelem armády jest anglický král, jeho reprezentantem je kanadský guvernér, jenž spravuje armádu a řídí její výcvik. Jeho funkci vykonává ministerstvo milice a obrany. K ruce ministrové jsou: a) miliční rada, která studuje důležité otázky týkající se armády, b) rada kanadské obrany, jež uvažuje otázky národní obrany s hlediska pozemního, námořního i leteckého.

Milice aktivní jest složena jen z dobrovolníků a dělí se na vojsko stálé a milici nestálou.

Vojsko stálé má za úkol zaopatřovat posádky, instruktory do vojenských škol a štáby velikých mobilisovaných jednotek. Skládá se ze štábu milice, z 13 štábů distriktů, z jednotek různých zbraní o slabém početním stavu, z jednotek speciálních a ze služeb. Celkem asi 390 důstojníků a 3600 mužů. Milice nestálá jest organizována úplně. Každým rokem jest svolávána na cvičení. Má tytéž jednotky jako vojsko stálé. Jeho početní stavy v theorii: 9800 důstojníků, 111.000 mužů dobrovolníků. Tento celek jest rozčleněn na 24 pěších brigád, 12 rot cyklistů, 12 brigád kulometných, 7 brigád jezdeckých, 20 brigád dělostřelectva na koni, 22 baterií těžkého dělostřelectva, jednotky ženijní a služby.

Milice záložní, k níž náležejí všichni mužští občané od 18 do 60 let, jest zatím jen na papíře a nebylo zatím učiněno žádné opatření pro její výcvik. Záložních důstojníků, kteří byli vychováni za války, jest nyní asi 11.450.

Kanada přijala organizaci jednotek anglických. Pluk jako taktická jednotka neexistuje; jest to brigáda o 4 praporech, jež se mu asi podobá. Divise má tři brigády.

Otázka povinné služby vojenské setkala se v parlamentě s takovým odporem, že jediná Kanada z anglických dominií doplňuje své početní stavy dobrovolníky. Služba trvá 3 roky. Období výcviku v jednotkách miličních nestálých trvá 12—16 dní. Důstojníci se doplňují školou „Royal Military College“, kdež obdrží všeobecné vzdělání a úplný vojenský výcvik.

Wf.

JUDr. Miloš Hanák,
attaché čsl. vyslanectví,
Washington, D. C.

Poválečná vojenská politika Spojených států severoamerických.

(Dokončení.)

Válečné poměry vynutily si celou řadu dodatků k původnímu vojenskému zákonu ze dne 4. června 1916, jehož ustanovení byla většinou zastaralá, a nevyhovovala nikterak potřebám moderního vedení války. Z té příčiny počaly též odborné kruhy Spojených států hned po světové válce pracovati o návrhu nového vojenského zákona, v němž by byly uplatněny zkušenosti ze světové války.

Z nejdůležitějších změn zákonných předpisů z roku 1916 jest, že v tomto návrhu se původní rozdělení země v pásma teritoriální a geografická nahrazuje devíti obvody armádních sborů.

Návrh byl kongresem Spojených států přijat dne 4. června 1920, a tím dnem vystupuje americká armáda po prvé v dějinách jako taktická jednotka.

Podle nového zákona tvoří „Národní vojsko“ Spojených států za míru tři třídy:

1. Pravidelné vojsko. Jest vojskem federálním; je zřízeno, cvičeno, udržováno a zaměstnáváno vládou Spojených států. Služební doba jest jeden nebo tři roky místo dřívější služby tříleté.

2. Národní stráž. Skládá se z dobrovolníků a jest za míru udržována z peněz státních. Podle zákona ze dne 6. června 1920 připravuje veškerá pravidla a nařízení o organizaci, rozdělení a výcviku národní stráže válečné oddělení generálního štábu. Za války je částí armády Spojených států a podrobena jest zákonům a nařízením vlády Spojených států.

3. Organisovaná záloha. Reorganisace záloh podle zákona ze dne 4. června r. 1920 započala se dne 1. dubna 1921. Organisovaná záloha jest stejně jako pravidelné vojsko vojskem federálním. Mužstvo její cvičí se každého roku patnáct dní.

Nejdůležitější ustanovení nového zákona jsou:

- A. Zrušení rozdílů a vytvoření užšího spojení mezi: 1. řadovým vojskem, 2. národní stráží, 3. organisovanou zálohou, včetně sbory záložních důstojníků; tyto sbory činí armádu Spojených států jednotlým tělesem, jež lze snáze ovládati, a jež je schopnější prováděti svěřené úkoly.

V této armádě nemá již řadový voják nebo důstojník privileji proti vojinovi nebo důstojníkovi národní stráže (tito se rádi považovali za vojsko státu, ve kterém sloužili) nebo organisované zálohy; všichni jsou si rovni, všichni mohou nabýti téhož vyznamenání a téže hodnosti. Účelu toho má se dosíci těmito opatřeními:

1. Důstojníci národní stráže mohou býti ustanoveni důstojníky ve sboru záložního důstojnictva.

2. Pravidla o organizaci, rozdělení a výcviku národní stráže a organisované zálohy, a pravidla o ustanovování, povyšování a propouštění záložních důstojníků má stanoviti výbor členů generálního štábu, řadového vojska a důstojníků záložních, včetně zástupce národní stráže, jmenované guvernéry jednotlivých států.

3. Zapsaným záložním sborům velí důstojníci záložní a důstojníci řadového vojska v činné službě nebo dočasně pensionovaní; každý obvod armádních sborů, v němž jsou Spojené státy rozděleny za účely administrativních, výcviku a taktické kontroly, má míti nejméně jednu divisi národní stráže a organisované zálohy.

- B. Pravidelné vojsko má 280.000 mužů místo dosavadních 175.000, důstojníků 17.717 místo 11.673.

- C. Dosavadní hodnostní stupně mužstva jsou zrušeny a nahrazeny novými 7. Dřívější zákony, určující jednotný plat pro mužstvo bez zřetele k délce služební doby, jsou nahrazeny ustanovením, jímž se žold zvětšuje po každých pěti letech služebních o 10 procent základního služného až do 40 procent. Ustanovení toto vyrovnává částečně rozdíly mezi mužstvem a důstojnictvem.

- D. Asistentovi ministra války svěřena je kontrola nákupů vojenských potřeb a obchodních záležitostí ministerstva války. Kromě toho zapisuje asistentův úřad statistická data, vypracovává plán pro zásobování a vstrojení armády pro mobilisaci, projednává nároky na ministerstvo války, řídí prodej vojenských potřeb, továren, pozemků a pod., jichž armáda nepotřebuje nezbytně.

- E. Válečná rada (ustavila se 12. srpna 1920); jejími členy jsou: ministr války, asistent ministra války, generál armády (General of the Army) a šéf generálního štábu. Mají se scházeti občas k poradám o vojenských a muničních problémech ministerstva války. Výsledky těchto porad určují politiku téhož ministerstva.

- F. Kancelář šéfa vzduchové služby byla zřízena původně v březnu 1919, definitivně organisována podle voj. zák. ze dne 4. června 1920. K vzduchové službě ustanoveno je tímto zákonem 1.516 důstojníků a 16.000 mužů.

- G. Chemická válečná služba (Chemical Warfare Service) zřízena byla původně rozkazem č. 62 válečného ministerstva ze dne 28. června 1918, a působila tedy již za války.

Tento rozkaz válečného ministerstva byl schválen kongresem dne 11. června r. 1918 a prováděn byl až do 30. června 1920.

Zákon ze dne 4. června 1920 reorganisuje válečnou službu chemickou a ustanovuje ji stálou vojenskou instituci. Aktuální válečná chemická služba

měla dne 20. června 1920: důstojníků 73, mužů 425. Reservních důstojníků, určených pro válečnou službu chemickou, bylo 30. června 1921 354.

II. Kancelář šefa polních kaplanů (Office of the Chief of Chaplains) byla zřízena 15. července 1920 podle ustanovení zákona ze dne 4. června 1920.

Úkolem kanceláře jest za dozoru šefa generálního štábu přijímat kaplany armády Spojených států, intervenovat, přidělovat je a dehlizet na ně, připravovat pravidla pro zkoušky kandidátů a zasílat je k schválení, určovat kvalifikaci kandidátů, navrhopati opatření potřeb a pod.

I. Dosavadní systém povyšování je podstatně změněn. Povýšování podle nového systému závisí na délce služební doby, nikoli na výsledku zkoušky, jako bylo podle systému starého.

Všichni důstojníci armády se dělí ve dvě třídy: A a B. Do třídy A patří důstojníci, kteří budou sloužiti teč v přístich letech, a do třídy B důstojníci, kteří nemají býti podřizeni ve službě. Důstojníci, zaznamenaní stale v třídě B, mohou býti buď vůbec propuštěni z armády, nebo dáni na prozatimní odpoučinek s penzi, určenou podle služebních let.

K. Zavedena služba jednoletá a tříletá. Vojini, přihlásivši se do pravidelné armády, volí si sami buď službu jednoletou nebo tříletou. Pro opětne přijetí do služeb armádních jest podmínkou tříletá nepřerušena služba.

Služba jednoletá měla zabrániti velmi častým deserčním pro nespokojenost se stavem vojenským a pro nemožnost, rozvázati dobrovolně poměr vojenský před ukončením smluvené služební povinnosti. Výsledky však neuspokojují. Procento vojinnu-zběhu, zavázavších se k službě jen jednoleté, není o mnoho menší, než procento vojinnu, zavázavších se k službě tříleté.

Proti jednoleté službě namítala vojenská správa, že mužstvo s jednoletou služební povinností má pro armádu relativně malou cenu, ježto takového vojska nelze použiti k službě mimo Spojené státy, neboť — po nutném několika-měsíčním výcviku — slouží vlastně jen nepatrný zlomek jednoleté služební doby.

Jednoletá služební deba měla však přece jeden příjemný výsledek: zmizely obtiže s verbováním vojska. Podle stavu ze dne 3. listopadu 1920 slouží z 213.067 vojinnu dobrovolně 198.826.

L. Šefem miličního úřadu (The Militia Bureau), jimž býval až do 1. ledna r. 1921 generální řadový důstojník pravidelného vojska, může býti přistě jen důstojník národní stráže, ustanovený presidentem a doporučený senátem. Proto se musí předkládati senátu seznam důstojníků národní stráže, doporučených guverneri jednotlivých států.

M. Ústanovením dřívějšího zákona, které nařizuje, aby členové národní stráže, povolání spolkovou vládou do služeb armády USA, byli vyškrtnuti z milice, což způsobilo zejména za světové války úplnou desorganiaci národní stráže, jsou nahrazena ustanovením, aby ti to členové byli po výpomocné službě v armádě USA opět přijati do seznamu milice a pokračovali ve službě u národní stráže až do skončení své dobrovolné služby.

Mista, uprázdněná reorganisací armády podle zákona ze dne 4. června r. 1920, hlavně místa generálů a brigádníků, rovněž místa nižších důstojníků, jsou obsazována vybranými důstojníky, osvědčenými zvláště za války. Je tudíž armáda USA, jsouc řízena důstojníky, kteří vedli a vychovávali velikou armádu USA za světové války, muži, kteří znají teč potřeby moderního váleční a kteří mohli poznati ducha svého mladého vojska, také nejlepší armádou mírovou, jakou kdy měly USA.

RŮZNÉ.

Vojenská síla Malé Dohody. V červencovém čísle „Revue Militaire Française“ píše major Paquet o Malé Dohodě. Všimá si hlavně politiky vnitřní, problému sociálního a hospodářského. Nas bude zajímatí hlavně stát, v níž posuzuje vojenskou sílu Malé Dohody. — Malá Dohoda, pravi autor, tvoří již nyní skutečnou sílu, s níž nutno počítati. Jest to aglomerát více než 42½ miliónu obyvatelů (více

než 70 miliónu obyvatelů, počítáme-li i Polsko).

Každý ze tří států (Československo, Jihoslovansko a Rumunsko) disponuje již v míru slušnou armádou. Československo má 150.000 mužů (12 divisi a 2 horské brigády), Jihoslovansko má 135.000 mužů (16 divisi) a Rumunsko má 170.000 mužů (24 divisi). V době války mohla by každá z těchto armád zvýšiti početní stav vojska do první bí-

tevní čáry na 400—500.000 mužů. Podle počtu obyvatelů dnešního Rumunska (17 milionů), mohlo by ono postavit theoreticky v případě největšího napětí 2.400.000 mužů, Jihoslovensko (12 milionů obyvatelů) asi 800.000 mužů a Československo, jež má 13.500.000 obyvatelů (z toho 3.500.000 Němců a 600.000 Maďarů) asi 1.000.000 mužů. V celku měla by Malá Dohoda v případě krajního napětí asi 4.000.000 mužů.

Žádný ze států Malé Dohody nemá v přítomné chvíli dosti potřebného materiálu, aby vyzbrojil a vystrojil všechny mobilisované. Byly by to spíše jen zálohy mužstva než jednotky bojové. Pro první okamžik mohlo by dostatečně vyzbrojiti mužstvo první bitevní linie jen Československo, Jihoslovensko a Rumunsko však nemají ještě dnes dosti potřebného materiálu, ačkoli situace se každým dnem zlepšuje. Budou-li moci oba poslední státy v dohledné době vyhověti tomuto požadavku, zbývá jim nicméně rozřešiti ještě jednu důležitou otázku, jež neunikla vládám v Bělehradě a v Bukurešti, a to jest otázka válečného průmyslu. Oba státy jsou v té věci teprve na počátku svého rozvoje a musí především vybudovati továrny pro výrobu střeliva a výbušin. Československo naopak zdědilo po Rakousko-Uhersku tři čtvrtiny průmyslové síly. Je s to, aby zásobilo celou Malou Dohodu materiálem dělostřeleckým, vyzbrojilo pro pěchotu a materiálem dopravním. Otázka střeliva, která sice Československo nepřivádí do rozpaků, zůstává problémem pro Rumunsko a Jihoslovensko. Je to hlavně otázka surovin, techniků a kapitálu. Dokud tyto překážky nebudou přemoženy, budou oba státy vydány na milost svých spojenců.

Situace politická i vojenská Malé Dohody jeví se tedy ve světle dosti příznivém. Nedostatky se odstraňují tou měrou, jakou hospodářský život se vrací do normálních kolejí. Význam Malé Dohody pro zachování rovnováhy ve střední Evropě jest dnes nesporný.

W.

Francie.

Velké manévry ve Francii nebyly letošního roku konány z důvodů úsporných. Některé velké jednotky shromáždily se ve výcvikových táborech k cvičením střeleckým a taktickým. Některé, a těch je méně, provedly svá aplikační cvičení mimo tábory. V této druhé kategorii cvičení jest se zmíniti zvláště o onom, jež bylo provedeno uprostřed září v údolí Rhony, a sice na jejím levém břehu v krajině jižně od Montélimar. Toto cvičení bylo řízeno velitelem 10. arm.

sboru a zúčastnily se ho 6. divise jezdecká z Lyonu a jedna pěší divise. Cílem bylo studovati při práci zvláštní jednotky: aeronautické, prapor kulometných myslivců, cyklistické, dělostřelectvo na autech, dělostřelectvo protiletadlové, eskadrony kulometů na autech, a případně i tanky.

Ponorkové loďstvo zesiluje pozemní náhlou Francie. Více než polovina z 50 ponorek jest schopna válečné služby. Z 30.000 tun podmořského loďstva jest 10.000 tun schopno služby na širém moři. Asi 11.000 tun se stavi a 12.000 tun bylo povoleno parlamentem. Kromě toho se vážně pomýšlí ještě na výstavbu 35.000 tun. Bude-li tento projekt uskutečněn, bude mít Francie v desíti letech asi 65.000 tun ponorek schopných služby na širém moři a 25.000 tun malých ponorek na ochranu pobřeží. Za posledních let studována byla ve Francii otázka ponorek důkladně a soustavně. Motory Creusot-Carrelovy o 1500 HP daly velmi dobré výsledky proti motorům Dieslovým konstruovaným ve Francii za války. Ponorky Fultonovy zachovávají snadno rychlost 16 míl a mají akční radius 11.000 míl. Jsou vyzbrojeny 8 aparáty na vrhání torpéd 45 cm (jichž s sebou berou deset) a dvěma děly 75 cm. Zkušenosti válečné dokázaly, že ponorky musí míti nejméně 1200 tun, mají-li vyhovovati ve všech směrech. Roku 1924 budou vyzkoušeny dvě ponorky, jež budou mít po 2700 tunách, velikou rychlost, těžká děla a výzbroj torpédovou. Původci tohoto projektu doufají, že těmito ponorkami bude lze chrániti francouzské kolonie. Spojení s Alžírskem, Senegalskem, Kongem a Madagaskarem má býti zabezpečeno obchodními ponorkami o 3500 tunách a poštovními ponorkami o 6000 tunách.

Vojenským guvernérem Paříže stal se generál Gourand po generálu Bertoulatovi.

Francouzský Svaz záložních důstojníků konal svůj třetí sjezd v Reměši. Předsedal mu André Lefèvre, bývalý ministr války a nyníjší prezident svazu. Slova se ujal ministr Maginot.

Francouzské dílny Henriotovy dokončily konstrukci malého letadla s motorem o 10 HP. Jest to jednoplošník se silnými křídly o nosné ploše 16 m².

Anglie.

Všeobecná vzduchoplavecká organizace v Anglii mající své ministerstvo a svůj vlastní rozpočet, skládá se: a) z rady vzduchoplavecké, b) z ministerstva vzduchu, c) z velitelství, d) z obrany proti útokům se vzduchu,

e) ze služeb. — Členy rady vzducho-plavecké (a) jsou: ministr vzduchu, státní podtajemník, velitelé letectva vojenského a civilního, ředitel zásobování a výzkumné služby a sekretář ministra vzduchu. Ministerstvo vzduchu (b) jest rozděleno na 4 departementy: 1. sekretář obstarává funkce administrativní, 2. velitel vojenské aeronautiky má na starosti organizaci, 3. ředitel civilního letectva řídí službu meteorologickou, 4. ředitel zásobování vede zásobování a výzkumnictví. Kromě toho jest několik stálých komisí pro studium různých otázek vzduchoplaveckých. Velitelství (c) jsou podřízena veliteli vojenského letectva. Doma jest jich pět: v Uxbridge, Balldonnel, Gsenwell, Londýně a Baltonu; mimo domov jsou velitelství v Kairu, Bagdadu, Ambale, Valette, na Rýně v Bichendorfu, v Budapešti. Obrana proti útokům (d) jest podřízena přímo ministru a jest nyní ve stadiu reorganizace. Personál jest rozdělen na dvě skupiny: vzduchoplavecký a pomocný. Personál vzduchoplavecký má 1 generála arm. sboru, 6 generálů divizionářů, 15 generálů brigádníků, 25 plukovníků, 82 podplukovníků, 119 majorů, 557 kapitanů, 1332 nadporučíků, 145 poručíků. Personál pomocný má 363 důstojníků. Kromě toho má organizace 136 lékařů voj., 17 zubních techniků, ošetřovatelů a duchovních. Mužstva jest 37.000. Anglická vojenská aviatika má dnes asi 2000 strojů v činnosti a asi stejný počet strojů v záloze. (Podle Exercito e Marina.)

Anglie na Dálném Východě. Anglická sněmovna usnesla se 2. května 1923 na tom, aby přístav singapurský byl na návrh admirality vybudován jako důležitý opěrný bod anglického námořního loďstva na Dálném Východě. Toto usnesení je výsledkem dlouholetých strategických úvah. Je známo, že rivalita mezi Japonskem a Anglií od skončení světové války pohnutě se zvětšuje. Japonsku nestačí již dávno jeho původní ostrovní oblast; tato rozpiřenost podmíněna jest jak neobyčejným vzrůstem obyvatelstva, tak i národním sebevědomím a vůlí uplatnění své imperialistické choutky v Asii. Ke konfliktu Japonska se Spojenými státy severoamerickými přidružíla se revnivost s Anglií, která se obává o své državy v Austrálii, v jižní a východní Asii. Není tedy divu, že anglická vláda pomyslela již včas na to, aby přezkoušeny byly strategické podmínky v Tichém oceáně a upravila podle toho své plány do budoucna. Admirál lord Jellicoe, ve světové válce velitel anglického námořního loďstva, vyslán byl proto na Dálný Východ a do Austrálie, aby dohodl se s tamějšími vůdci

činiteli a podal o tom zprávu. Poslání admirála Jellicoe značí, že jedna perioda anglického zajišťování nadvlády na světovém moři je skončena a že nastává doba nových opatření. Británie přikročuje tím k třetímu aktu svého velkého programu. Světová válka zničila německé a ruské válečné loďstvo; Atlantický oceán a evropská moře jsou nespornou volnou oblastí anglického námořnictva a situace v Evropě je tak ustálena, že Anglie nemusí se nějakého nebezpečí obávat. Za to však je nutno pozměnití politicko-strategické poměry na Dálném Východě, který jest skoro zbaven všech vojenských sil evropských mocností. Proto přikročila Anglie v roce 1921 k zrušení anglicko-japonského spolku a přistouplila na Washingtonskou úmluvu, která přerušuje další zbrojení na moři až do 31. prosince 1936, aby získala tím dostatečně volného času a upravila svoji politiku pro budoucnost.

Admirál Jellicoe navrhl již roku 1920, aby Singapur byl vybudován jako válečný přístav prvního řádu a stal se základnou pro nové námořní loďstvo, čítající nejméně 8 moderních řadových lodí a 8 bitevních křižníků. Tyto návrhy byly však tehda vládou odloženy jednak z důvodů finančních, jednak z politických. Jedním z výsledků Washingtonské konference z r. 1922 byla tak řečená úmluva pěti mocností (Spojené státy, Anglie, Francie, Japonsko a Itálie), která stanoví dočasné omezení námořního zbrojení a řeší otázky opěrných bodů v Tichém oceáně. Bylo usneseno, že všechna vojensky důležitá místa Tichého oceánu zůstanou až na dále v tom stavu, jako byly v době uzavření smlouvy; to se týkalo hlavně amerických opevnění na ostrově Guamu a na Filipínách, anglických staveb v Hongkongu a japonských opevnění na ostrově Formose. Na žádném z těchto míst nesmějí se nyní opevnění jakýmkoliv způsobem měnit (status quo zůstává nadále). Vyňaty byly: pro Ameriku ostrovy Hawajské a západní pobřeží Sev. Ameriky až k úžině Panamské; pro Anglii: západní pobřeží Kanady, Austrálie a Nový Zéland; pro Japonsko: pobřeží hlavních japonských ostrovů. Pro Singapur není tedy žádného omezení.

Strategická důležitost Singapuru je nesmírná. Přístav je vybudován na ostrově téhož jména na jižním cípu poloostrova malajského a má obrovský význam pro obchod s Dálným Východem. Výhodnou polohou svou prostředím pobřeží asijského, uprostřed mezi průplavem Suezským a úžinou Be-

*) Washingtonská smlouva čl. 19.

ringovou Singapur stal se nejdůležitějším a nejhlučnějším místem průvozním východní Asie a typem tropického velkoměsta. Je překladistěm veškerých výrobků a plodin asijských, ustanovených pro Evropu. Přístav je chráněn jak původní svou polohou, tak i umělými stavbami před monsuny, leží mimo oblasti pravidelných drah tajfunů a je strážcem úžiny Malacké, jedné z nejdůležitějších celého světa, kterou prochází obrovská síť nejrůznějších obchodních cest. Mohutný opěrný bod bude Gibraltarem Dálného Východu, který bude s to, aby zajistil spojení s týlem a pojal v sobě celé námořní anglické loďstvo.*)

Vybudování Singapuru nemá pro evropské poměry žádného významu. Musíme se však obdivovati velkoleposti anglické politiky, jež nejsou žádnými ohledy vázána, připravuje se tím k řešení budoucích úloh, které jí po úplném vyřešení evropských otázek očekávají. —xy.—

Anglická aviatika vyrostla na 34 eskadřil. Podle nového vzduchoplateckého programu hodlá Anglie vybudovati v nejbližší době 82 eskadřil po 10—12 letadlech, kromě šesti eskadřil, jež jsou v Indii.

Letadla se slabými motory stala se v Anglii otázkou dne. Zaměstnává se jimi několik konstruktérů a jsou na ně vypsaný veliké ceny. Někteří technici tvrdí, že tyto aparáty se slabými motory jsou nebezpečné. Není však tomu tak. Létají velmi energicky jakýmkoli větrem a velmi rychle, poněvadž škodlivý odpor jest minimální. Jest to první praktický výsledek součte plachtových letů.

Stavba nového tanku v Anglii. Plukovník Guinness prohlásil, že dílny Wickersovy staví nový tank, jehož akční radius jest 1000 mil a rychlost 25 mil za hodinu. Jest dlouhý 10-7 m a opatřen obrněnou věží. (Podle Engineer z 23. března 1923.)

Italie.

Vojenské školy v Itálii byly definitivně stanoveny dekretem královským ze dne 25. ledna 1923 i se svými sídly, a to: vojenské koleje (kadetní školy) 2 (v Římě a v Neapoli), školy pro záložní důstojníky a poddůstojníky 11 (v Turíně, Miláně, Veroně, Pole, Lucques, Modeně, Římě, Chieti, Casertě, Palermu, Cagliari), vojenská akademie pro pěchotu a jezdeckto v Turíně, středisko výcviku pro pěchotu v Civitavecchii, středisko vý-

cviku pro dělostřelectvo v Braccianu, středisko výcviku pro službu ženijní v Manzianě (tato tři střediska mají společně velitelství v Civitavecchii), válečná škola v Turíně, ústředí tělesné výchovy v Římě, zdravotnická škola vojenská ve Florencii. Aplikční škola pro pěchotu v Parmě a aplikční škola pro dělostřelectvo a ženii v Turíně jsou určeny pro zdokonalení subalterních důstojníků, kteří se dali aktivovat za války.

Zkoušky do válečné školy v Itálii budou zrušeny od r. 1924. Důstojníci budou tam přijímáni podle návrhů učiněných vyššími důstojníky a podle podmínek, které budou ještě urečkovány. Cílem této novoty jest usnadnění ve sborech důstojnických a rozšíření co nejvíce vyšší odborné vzdělání. (Podle Exercito e Marina.)

Služba pro otravné plyny zřízena byla v armádě italské po příkladu Spojených států. Určeno pro ni 200 důstojníků a náležitý počet mužstva a civilistů.

Rusko.

Početní stav rudé armády jest odhadován asi na 700.000 mužů, a to: nepravidelné vojsko 155.000, pěchota 280.000, jezdeckto 60.000, vojsko technické 75.000, pluky pohraniční na ochranu státní politiky 50.000, vojsko ve vnitrozemí 60.000.

Rumunsko.

Vojenský rozpočet v Rumunsku na rok 1923 pro vojsko pozemní i námořní činí 2.338 mil. lvů z celkového rozpočtu 15.466 lvů. Proti roku loňskému zvýšen rozpočet na vojsko o 1 miliardu. Armáda má 125.000 mužů. Od 1. dubna 1923 přešla civilní aviatika pod pravomoc ministerstva války. Rozpočet na aviatiku činí více než 77 mil. lvů.

Spojené státy severoamerické.

Vláda nad vzduchem. V „United States Naval Institute Proceedings“ z května 1923 čteme: Některé evropské velmoci, hlavně Francie a Itálie zápasí o vládu nad vzduchem. Proto se italská vláda zanáší plánem vystavěti loďstvo 790 letadel, jež by vládlo nad Středozemním mořem a bádlo nad budoucí cestou leteckou z Evropy do blízkého Východu. Toto rozhodnutí lze považovati za první krok proti nadvládě Francie nad vzduchem. Američtí experti tvrdí, že Francie jest dnes nesporně vládkyní vzduchu, májíc 128 eskadřil, stálý personál více než 3000 letců a více než 31.000 dělníků a kromě toho připravených 1200 až 1500 letadel v záloze. Francie mohla by ve 24 hodinách shromáždit 8—10-

*) Také holandská vláda opevňuje přístavy v Batavii a Surabayi na ostrově Javě, aby chránily důležitý Sundský průliv.

krát silnější letectvo než má Anglie na celém území. Kromě toho bylo vyvíjeno 800 letců v každém předcházejícím roce od r. 1920 a 200–300 pilotů jest každoročně povoláno na cvičení. R. 1922 vzrostla výroba nových aparátů na 300 měsíčně. Ačkoli je to tajemství, ví se přece, že Francie stojí v čele národů, pokud se týče typů letadel a bomb. Tím nejen že má klíč k námořním operacím anglickým ve Středozemním moři, ale může v několika hodinách překvapit Anglii a Londýn letectvem, pro něž Kanál není žádnou překážkou. Veřejné mínění anglické uvědomuje si toto nebezpečí. (Podle Revue Maritime z července 1923.)

Největší bombardovací letadlo (Balingovo) bylo zkonstruováno ve Spojených státech. Jest to trojplášník, rozpětí 36,5 m, výška 8,5 m, délka 19,8 m, množství benzínu 9,086 litrů, oleje 822 litrů. Má šest motorů Liberty, nejmenší obsluha 4 muže. Unese více než 2,265 kg výbušin, ale v případě potřeby i množství dvojnásobně. Váha zatíženého letadla 18,143 kg. Doba letu asi 12 hodin, největší rychlost 144,837 km za hodinu. Výzbroj 7 děl. Za dlouhé plavby mohou se piloti střídati. (Podle Army and Navy Journal.)

Přelet Tichého oceánu letadlem. Podle „Army and Navy Register“ vypracovali američtí námořní letci plán na přelet Tichého oceánu. Východiskem by bylo buď San Diego nebo San Francisco v Kalifornii. Předpokládajíce, že letadlo vydrží ve vzduchu více než 24 hodiny a urazí bez zastávky 2700 mil, domnívají se, že přelet by se uskutečnil ve dvou nebo třech dnech. Uplná vzdálenost San Franciska od Dálného Východu jest asi 8000 mil. Rada ostrovů roztroušených v Tichém oceánu dovoluje přistání v intervalech 1000–2000 mil. Nejhorší etapa byla by ze San Franciska do Honolulu, jež jest dlouhá 2000 mil. Admirál Moffett, šéf vzduchoplavby, jest nadšeným přívržencem tohoto podniku.

Letní výcvik v polních táborech r. 1923 ve Spoj. státech. Období výcviku trvalo od 1. června do 1. října a účastnilo se ho 223,000 záložníků a asi 30,000 důstojníků a mužů pravidelné armády. (Podle Army and Navy Journal z 21. dubna 1923.)

Vojenský rozpočet ve Spoj. Státech na rok 1923–1924 činí 251 mil. dolarů. Jest tedy asi o 20 mil. dolarů menší než roku loňského.

Rakousko.

Vojenský rozpočet v Rakousku na rok 1923 činí celkem 661 miliard rak. korun a jest rozdělen na výdaje osob-

ní 429 miliard (65%) a na výdaje za materiál 232 miliard (35%).

Reformy důstojnického výcviku v Rakousku. Rakouská armáda může mít pouze 1500 důstojníků, jejich aktivní služební doba činí 35 let. Nynější rakouský důstojnický sbor skládá se dosud z největší části z bývalých rak.-uh. důstojníků; k tomu přistou-pili po převratu důstojníci vyšší z řad mužstva, kteří postupem času byli teoreticky a prakticky cvičeni. K jich výcviku jsou zřízeny vojenské školy (Heeresschulen) v N. Vid. Městě, v En-ži a v Schlossofu (zde škola pro jezdec-tvo a vozatajstvo: „Reit- und Fahr-schule“). Aby mohl být každoroční úbytek důstojnictva kryt (v jednom roce 1500 : 35 = asi 40, k tomu asi 50% ji-ného úbytku, jako invalidita, dobro-volný výstup, úmrtí a pod.), musí být povýšeno ročně nejméně 60 čekatelů na důstojníky. Škola v Enži je zařízena pro tři ročníky po 60 frekventantech. Fi-nanční důvody nutí rakouský stát k tomu, aby všechna tři vojenská úče-liště byla spojena na jednom místě. Rozumí se, že vyskytují se proti tomu-to plánu různá politická mínění. Vlá-da zamýšlí soustřediti veškerý teoretic-ký a praktický výcvik důstojnických čekatelů ve škole v Enži. Hlavními dů-vody jsou: odpoutání důstojnictva od politiky a nepříznivé pedagogické po-měry, které by se jevily ve Vídni.

Reformy rakouského státního úra-du pro vojenství, které byly v posled-ní době přes odpor sociálně-demokra-tické strany provedeny, značí, že mi-nistr Vaugoin chce upevniti kázeň ve vojiště, odstraniti neb aspoň pod-statně zmenšiti neblahý vliv vojen-ských rad a vytvořiti důstojnický sbor vysoké mravní kvality, který — nestaraje se o aktivní politiku — stal by se pevným základem vojska. —xy—

Maďarsko.

Maďarský kontingent 1923 jest rozdělen takto: pěchota 90,500 mužů, jezdecko 3000 mužů, námořnictvo 1750 mužů, hraničáři 10,000 mužů, četnictvo 13,000 mužů. W.

Otázka zbrojení.

Stálá poradní komise (Commission permanente) pro otázky vojenské, ná-mořní a vzduchové, utvořená v květnu r. 1920 u Rady Společnosti národů v Ženevě, vypracovala ve svém sedění od 5. do 7. července t. r. nový projekt vzájemné záruky. Předložila jej 3. srpna desítičlenné dočasné smíšené komisi (Commission temporaire mixte), jež má pak vypracovati referát pro čtvrté ple-nární shromáždění 3. září t. r. v Ženevě.

První projekt, jehož autorem jest nejnenergичtější zastávce myšlenky od-

zbrojení lord Robert Cecil, navrhuje všeobecnou záruku založenou na vzájemné pomoci. Byl předložen Radě ve zprávě Stálé poradní komise, již bylo uloženo studovati jej se stanoviska technického. Rada rozhodla sdělití jej pro informaci všem státům, členům Společnosti.

Druhý projekt, podaný franc. pplk. Requinem, projektuje kombinaci všeobecné smlouvy a jednotlivých úmluv. Byl zkoumán v Ženěvě od 5. do 7. května Stálou poradní komisí. Tato komise připravila referát, jež studoval speciální komitét dočasně smíšené komise v zasedání, které se konalo v Londýně dne 16. července.

Tento komitét shodl se na kombinovaném textu, jenž byl předložen plenárnímu zasedání dočasně smíšené komise dne 3. srpna v Paříži, aby mohla připravit definitivní zprávu pro Shromáždění.

Komitét, který se právě sešel v Londýně, byl složen takto: Lord Robert Cecil, předseda; členové hrabě Bonin-Longare, pan Jouhaux, admirál Kiyokava, plukovník Lohner, admirál de Magaz, generál de Marinis, podplukovník Requin, admirál Seagrave, pan Van Zeeland.

Stálá komise a speciální komitét rovněž studovaly návrh lorda Roberta Cecila na vytvoření demilitarisovaných pásem mezi státy, která by zabráňovala válkám a umožňovala snáze stanovití útočníka v případě nepřátelství. Jejich referáty budou zkoumány dočasnou smíšenou komisí.

Konečně přijala Rada ve svém zasedání dne 3. července návrh, který ji byl předložen dočasnou smíšenou komisí a směřuje k okamžitému provedení posledního paragrafu článku Paktu, stanovícího, že „všichni členové Společnosti se zavazují vyměňovati způsobem nejupřímnějším a nejúplnějším všechny zprávy, vztahující se na jejich zbrojení, na jejich vojenské a námořní programy a na podmínky těch odvětví jejich průmyslu, kterých by mohlo být využito pro válku.“

Podle názoru Dočasně smíšené komise, má tato výměna zpráv býtí doplněna vydáním ročenky. Tato ročenka, vydaná péčí Sekretariátu, bude prodchnuta principy vyloženými v čl. 8. a bude obsahovati všechny dokumenty a zprávy veřejné i úřední.

Co se týče otázek, vztahujících se jednak na omezení výdajů na zbrojení, jednak na soukromou výrobu a obchod zbraněmi a střelivem, domnívala se Rada, že co se týče první otázky, bylo by lépe odložití každé opatření v této věci a předložití Shromáždění připomínky dočasně smíšené komise; co se týče druhé otázky, vyčkati odpovědi

vlády Spojených států dříve než by sama učinila rozhodnutí. Rada přijala rovněž resoluce, dávající účinnost návrhům dočasně smíšené komise o válce chemické a o statistickém zbrojení v době míru. (Résumé Mensuel, str. 122).

O těchto otázkách rozepisuje se též Rudolf Künzel-Jizerský v článku: „Problém omezení zbrojení“. (Zahraniční politika 1923, seš. 16.) Pojednává o jednotlivých návrzích, označuje návrh Cecilův za závadný pro praxi a vojensky neuspokojující. Utvoření demilitarisovaných pásem (Francie nařídila v předvečer světové války 30. července odvolání vojenských oddílů na 10 km do vnitrozemí) bylo by pouze pro státy, které mají rozsáhlé a hluboké území. Stanovití útočníka ve lhu-tě 4 dnů a provéstí v Radě společnosti národů o tom hlasování, které má platnost pouze tehdy, když $\frac{2}{3}$ hlasů jsou rovný, je krajně nesnadné a pro napa-dený stát přímo nebezpečné. Positivní pokrok omezení zbrojení na moři učinila pouze smlouva Washingtonská, uskutečněná Hardingem r. 1921, problém snížení zbrojení na souši nedospěl dosud k praktickému rozřešení. —y.

Stanice pro říditelné vzducholoďi. Časopis „Vynálezy a pokroky“ (roč. 1923, čís. 15) rozepisuje se o stavbách hangárů pro vzducholoďi. Křehkou kostrou a „neohrabaností“ podobá se vzducholoď mohutnému námořnímu parníku, jenž sice může na širém moři odolati i největším bouřím, nemůže se však pohybovati v přístavě. Není choullostivější práce než dostati vzducholoď do hangáru. Povážíme-li, že bývá moderní vzducholoď dlouhá i 200 m a průměr její konstrukce i 25 m, pak je třeba při stavbě krytého hangáru netoliko překonati znáené technické obtíže, nýbrž i veliké finanční výdaje. Kromě toho je vzducholoď těleso křehké, a třeba denně nahrazovati plynové ztráty, které vznikají za letu i za přistávání. Jsou dva druhy hangárů: pevné a pohyblivé, a buď ze železa nebo ze železobetonu. (V Orly ve Francii staví se hangár délky 300 m, výšky 50 m a šířky 70 m: spotřeba betonu 3.500.000 t, výdaje 8—10 mil. fr.) Poloha hangárů řídí se směrem větrů, které v krajině převládají, aby nebyla loď vydávána postranním nárazům, které činí vjezd a výjezd svrchovaně nebezpečnými. Vane-li vítr napříč, musí 3—400 lidí vtahovati loď do hangáru, nebo se loď připoutá na vozíky shora i zdola a posouvá se do hangáru, anebo se vystavějí zvláštní veliké stěny, které chrání vzducholoď před vzduchovými vlnami, anebo se konečně — jako tomu v Německu — vystaví více hangárů (pro 6—7 lodí) hvězdovitě a vzducholoď vjíždí do hangáru po

větru právě vanoucím. Válka vytvořila i typ pohyblivého hangáru, který bylo lze otáčet na pevných osách. Tato úprava se neosvědčila. Angličané používají vysokých stožárů, ke kterým se upevní přída lodi; lodi se pak mohou samočinně otáčet jako korouhvička po větru. Ani tento způsob se neosvědčuje; plyn uniká vlivem proměnlivého počasí, krouha trpí sluncem i deštěm, opravy jsou velmi obtížné. Námořní válečná loďstva snaží se vybudovati jakési pohyblivé hangáry na lodích, jejichž paluba je zvláště pro to upravena. Přída vzduchododí splývá s přídod lodí. Ale vzduch, počasí a vlny poškozují obal vzduchododí; také kymácení lodí neprospívá kostře vzduchododí. A za rozbouraného moře nemůže vzduchododí téměř ani vzlétnouti, ani přistáti. Nyní je všeobecný názor, že lze vzdušné cesty lépe využítí vzduchododí než letadlem. Francie zkouší zřídití vojenskou vzduchoplavební trať z Marseille do Alžíru, v Anglii se chystá návrh zákona na zřízení trati do Egypta a Indie s polotuhými vzduchododími typu „Parseval“, v Itálii pracuje se o trati z Italie do Tripolisu, ve Spojených státech vzniklo již několik společností a Německo dodalo jednu loď do Ruska a staví vzduchododí o 100.000 m³ pro Spojené státy; mimo to vystavěli Němci velké dílny v Seville, aby zřídili spojení Španělska s Jižní Amerikou.

—xy.—

Pancířové vlaky nedoznaly na západní frontě žádného upotřebení; děla největších ráží, umístěná na železničních kolejích a opatřená ochrannými štíty, nemohou se srovnávat s pancířovými vlaky. Tyto, jsouce vyzbrojeny lehkými děly a kulomety, mohou býti upotřebeny buď při výzvědných bojích anebo i v bitvě. Nebezpečí, že rychlou nepřátelskou palbou budou učiněny k boji neschopnými, je zjevné; proti lehkému nepřátelskému dělostřelectvu mohou se osvědčiti (koloniální války). Němci použili pancířového vlaku k tomu, aby vynutili si 6. března 1916 přechod přes Maasu u Verdunu, pak v boji u Reguěville, když měla jich 22. záložní divise se zmocnití lesíka Cumières a překročití forgeský potok. Pancířový vlak ostřeloval při tom francouzské přední oddíly, které skutečně ustoupily. Dým lokomotivy stal se však cílem francouzského dělostřelectva a brzo na to musil pancířový vlak opustiti své stanoviště. Také v rusko-polské válce r. 1919—20 použito bylo s obou stran pancířových vlaků. Gen. Wrangel disponoval dvěma vlaky, z nichž jeden vyzbrojen byl polním, druhý 15 cm dělem. Bolševické vojsko mělo dva pancířové vlaky s lehkými děly. Nejvíce upotřebení do-

znaly pancířové vlaky na východní frontě zvláště v rak.-uherském vojsku. („Mil. Wochenblatt“ 1923, čís. 32.)

Automobilismus v císařské japonské armádě. Ve dnech 3. a 4. května r. 1923 konala automobilová vyšetřující komise japonské armády obvyklé výroční závody, rozšířené tentokrát o závod motocyklů se sidecary. Soutěže účastnily se vozy všech typů, dvoucyldrový B. S. A. Star, Wanderer, Packard Single Six, Protos, Gardiner, Fiat 505, Chandler, Cleveland, Buick Fom, Buick Six, Chevrolet, Mercedes, šesticyldrový Wolseley o 20 HP a nově v Osace konstruovaný japonský výrobek Jitsuyo.

Mimo tyto osobní vozy byla konkurence otevřena také vozům nákladním, kde hlavně vynikly 1½tunový model Hispano-Suiza, první toho druhu v Japonsku, 2tunový G. M. C., 2tunový Mack, 2tunový model Graham Brothers, malý 1tunový Fiat s pneumatikami, 2tunový Oreida a 2½tunový Thornycroft. Mimo ně japonský truck, lehký D. A. T. s pneumatikami.

Počasí nebylo závodům právě příznivo. První den silně pršelo, terén tudíž byl rozmoklý, ale přes tento handicap závody se přece zdařily a u startu na tokijském cvičišti v Yoyogi shromáždilo se obrovské množství závodníků i diváků.

Jediná nehoda přihodila se vozu Mercedes, když v ostré zatáčce u mostu přes řeku Sugawu najel na zábradlí. Čtyřem pasažérům však nic se nestalo. Předek vozu se úplně rozbil a šofer byl padajícími střepinami skla značně pořežán.

Cílem bylo venkovské městečko Kawagoe,* kam první vozy dostihly za 1½ hodiny od startu (start o 10 hod., u cíle o ¼12 hod.). Největší rychlosti u cestovních vozů bylo docíleno od 35 do 40 mil za hodinu. Zpáteční cesta vedla zase na cvičišti Yoyogi v Tokiu. Všechny cestovní vozy docílily rychlosti celkem 80—81 mil, ač armádní předpis pro celkový výkon zněl na 78½ mile.

Nákladní vozy urazily menší dráhu 63 mil kratší oklikou přes Tokorozawu, kdežto motocykly úplně odpadly. Vadilo jim časté prudké stoupání japonských silnic a blátivý měkký terén. Z lehčích vozů zejména se vyznamenal německý Wanderer, v Japonsku velice oblíbený.

Automobilová komise japonské armády uveřejní v nejbližších měsících oficiální výsledky letošních závodů.

Dr. M. R.

*) V prefektuře Musashi, na severozápad od Tokia.